

DE VONDER

2024 Jaargang 30 nr. 4

Van het bestuur

v.l.n.r.: Joop Martens | Ryan van Laarhoven | Sjef Toemen | Jan van der Heijden | Sandu Niessen | Gerard van de Moosdijk

Zoals elke vereniging kent ook De Vonder mee- en tegenvallers. Een grote tegenvaller was het beëindigen van de activiteiten van Theo Knoops. Theo heeft zich bijna 15 jaar tomeloos ingezet voor onze vereniging. Vooral op ICT-gebied heeft hij veel ontwikkeld en bijgehouden. Denk aan de website, het programma voor de bidprentjes, het samenstellen van het boekje met het jaarprogramma, technische ondersteuning bij de lezingen en nog vele andere taken die hij op zich had genomen. Wij zijn hem daar zeer dankbaar voor en respecteren zijn keuze om andere zaken in zijn leven voorrang te geven.

Om oplossingen te bedenken voor het overnemen van deze taken hebben we besloten een plan uit 2015, wat na een uitgebreide enquête van alle werkgroepen op tafel kwam, leven in te blazen. We hebben een werkgroep ICT samengesteld. Ad van de Werff hebben we bereid gevonden, als ICT-architect, coördinator van deze werkgroep te worden. Samen met Ryan van Laarhoven, als contactpersoon van het bestuur, Jos Ceelen (bibliotheek), Louis van Ooijen (archeologie) en Jan Verdonshot (genealogie) gaat hij aan de slag om oplossingen te bedenken voor de vragen en problemen bij onze werkgroepen. Meerdere mensen hebben aangegeven te willen bijspringen. Als duidelijk is welke taken er liggen gaan we met hen in overleg. Intussen is er een begin gemaakt met de introductie van Brabant Cloud. Cor Franssen is de kartrekker en de komende maanden zullen instructie- en oefenmiddagen volgen.

Op 16-11-'24 vond er een belangrijke bijeenkomst plaats in de bibliotheek van Someren. De familie van den Bosch heeft de archeologische nalatenschap van Willem van den Bosch, ons oud-erelid, overgedragen aan onze vereniging. Behalve vele boeken is daar ook een grote verzameling archeologische voorwerpen bij. Deze collectie vormt een welkome aanvulling voor onze verzameling in het Archeologiehuis. De "Schatkamer" van Someren is weer uitgebreid. Nu nog de toegankelijkheid van ons Archeologiehuis verbeteren. Daarbij hebben we de hulp nodig van de Gemeente Someren en daar rekenen we op.

Een mooi bericht is dat Joost Eijsbouts, een van onze sponsoren, en Kees Veltpaus, lid van de werkgroep film, de afgelopen periode een Koninklijke Onderscheiding hebben ontvangen voor hun grote inzet voor onze gemeenschap. Van harte gefeliciteerd van heel De Vonder.

Op de laatste lezing dit jaar, op 11 december, komt Ineke Stouken, spreken over Culinair Erfgoed, de geschiedenis van onze eet- en drinkgewoonten. Deze avond heeft het bestuur nog een verrassing in petto dus wij rekenen op een grote opkomst.

Rest mij iedereen fijne feestdagen en een mooie jaarwisseling te wensen en een vooral gezond 2025.

Gerard van de Moosdijk, voorzitter

DE VONDER

heemkundekring

DE VONDER
asten - someren

Van de redactie

Beste lezers,

Het aftellen is weer begonnen. Op het moment dat de laatste uitgave van De Vonder in uw brievenbus glijdt zijn we ons aan het opmaken voor de komst van weer een volgend jaar.

Maar voor die traditionele jaarwisseling zover is mogen we ons gaan verheugen op een aantal mooie feestdagen met tal van momenten om in de huise-lijke kring elkaar weer te ontmoeten. De hectiek van alle dag laten we voor even voor wat het is en de rust en de gezelligheid zorgen in veel huiskamers voor een bijzondere sfeer. En binnenkort worden weer de nodige goedbedoelde en mooie wensen uitgesproken in de hoop dat ze in het nieuwe jaar ook zullen uitkomen.

De redactie blijft hierin natuurlijk niet achter. Wij bedanken tevens iedereen die op wat voor wijze heeft bijgedragen aan de uitgaven van het afgelopen jaar. In het nieuwe jaar hopen we van velen weer de nodige kopij te mogen ontvangen. Er is weer voldoende ruimte en de redactie heeft er weer dringend behoefte aan. Dus zet uw beste beentje maar weer voor.

Het afleveradres van De Vonder was voor onze drukker Editoo de afgelopen jaren Isy & Peggy's Knipperij in Someren, maar dat gaat per 1 januari 2025 veranderen. We willen ze op deze plek dan ook van harte bedanken dat ze ons in al die jaren zo trouw terzijde hebben gestaan. In 2025 wordt het nieuwe afleveradres Van der Putten Fysiotherapie en Psychologie Someren. We vinden het fijn dat zij bereid zijn geweest om het stokje over te nemen.

De uitgave van nu is weer gevuld met diverse interessante bijdragen. Zo komen we weer meer aan de

2	Van het bestuur
3	Van de redactie
3	Inhoudsopgave
4	Ontdekkingsreis langs bekende wegen 2
5	Interview met Bèèr Claessens
7	D'n Aastese Toko
8	Atelier van Gijs Wortel: nog even in Someren-Eind
9	In memoriam Marietje Kooistra - Kruijf
9	Algemene informatie
10	Voetbalhistorie in Someren (5)
12	Historische zandwegen in Asten (8)
13	Oud Goud
13	Nieuwe leden De Vonder
14	Brandweer Someren 25 jaar (17)
15	Anekdote over Jans Douzé
16	Van de AWAS (Archeologie Werkgroep Asten-Someren)
20	Sponsors en Vrienden van De Vonder

weet over de Astense dorpsfiguur van weleer: Jans Douzé. Gerard Slegers vertelt over de voor velen onbekende Somerense voetbalclub Geel Wit en Tom Waals leidt ons verder over weer een ander historisch zandpad. Het atelier van Gijs Wortel werd bezocht door Piet Sniijders en wat u zeker niet missen moet is het eerste afgenomen interview van de werkgroep Sprekend Verleden! Een aantal leden van onze archeologiewerkgroep ging in Zuid-Limburg een tijdje ondergronds en Ben van Otterdijk rukte met brandweer Someren weer eens uit, maar nu met heel veel geld op zak. Als u nieuwsgierig bent geworden dan zult u snel aan het lezen slaan.

De redactie hoopt dat ook deze uitgave zeker niet aan uw aandacht zal ontsnappen en dat u ondanks alle gezelligheid en feestvreugde er toch even de tijd voor neemt. Veel plezier ermee en op naar 2025.

Namens de redactie, Hennie Hoeben

Ontdekkingsreis langs bekende wegen deel 2

door Ricus van de Krestert

Natuur, met een vleugje historie. Onder deze kop zijn in het clubblad van het IVN Heeze-Leende, "Het Groene Blaadje", beschrijvingen door mij gepubliceerd van een aantal natuurgebieden met een geschiedenis. Soms veel natuur en weinig geschiedenis, soms weinig natuur en veel geschiedenis en een enkele keer alleen geschiedenis. Voor iedereen mogelijk interessant en voor natuurgidsen leuk om aan het publiek te vertellen.

Het Brabantse zand

We beginnen niet met een specifiek natuurgebied, maar met "het Brabantse zand". Zand is van nature nogal doorlatend, -uitgenomen die gebieden waar een oerbank of leemlaag aanwezig is- en is vrij arm aan mineralen. Kort gezegd arm en droog. Als er in vroeger jaren weer eens een stuk grond ontgonnen werd, was er een gezegde: "de eerste boer, boert er uit" Wij zouden zeggen gaat failliet.

Een oud gedicht zegt alles over de toestand in deze omgeving, armoede en veel ziekten:

*'een verrot raepken
een schorft schaepken
ende dat stuvende sandt
dat sijn die heere van brabant '*

Toch was het Hertogdom Brabant ten tijde van Karel V de voornaamste, het welvarendste, rijkste en grootste, ook qua inwonertal, van "de zeventien gewesten". Wanneer we nu over Brabant praten, bedoelen we Noord-Brabant en dan specifiek de zandgebieden. De gemeente Heeze-Leende maakt daar ook deel van uit.

Er is echter nóg een reden voor de armoede. Brabant is eeuwenlang een doorgangsgebied, een bufferstaat geweest, tussen het Noorden en het Zuiden, ofwel tussen Holland en de Spaanse (c.q. Oostenrijkse Nederlanden). Dat houdt in: voortdurend last van doortrekkende legers, dan van deze, dan van die partij, maar met hetzelfde resultaat, ze plunderden het land. Brabant was 500 jaar oorlogsgebied, ook toen Holland de z.g. Gouden Eeuw beleefde. Het rijke Hertogdom Brabant (het Zuidelijk deel) trok altijd kapers aan. Zo kregen we vanaf de 13e eeuw regelmatig de Gelderse plundersers op bezoek, die roofden en brandschatten. Maarten van Rossum was de schrik van deze streken. In 1506 kwam de

Hertog van Gelre, de aartsvijand van de Hertog van Brabant, weer eens langs. Van het huidige Heeze-Leende bleven er van de 281 huizen 93 over. Op 1 juni 1528 was er een klein succesje. Alle weerbare mannen werden opgeroepen en in "de slag op de Leenderheide" overwonnen de Brabanders. Ze achtervolgden de Geldersen tot aan de Maas. Voor alle duidelijkheid, het hertogdom Gelre was toen veel groter dan nu. Het bestond uit 3 kwartieren in het Noorden, ongeveer de huidige provincie Gelderland en het kwartier Opper Gelre rond de steden Gelder, Venlo en Roermond. Dus het huidige Noord Limburg en het aangrenzende deel in het tegenwoordige Duitsland. De Peel was hier de natuurlijke grens tussen beide hertogdommen, die meestal niet in vrede met elkaar leefden. Al gauw daarna volgde, wat wij nu noemen de 80-jarige oorlog. In de Kronijk van Heeze lezen wij, alleen al over die periode, 13 maal een bericht van doortrekkende en soms dagenlang verblijvende troepen. Spaans of Staats, plunderen en brandschatten deden ze allemaal. Niet toevallig brak er ook nog vlak na het vertrek van die meute tweemaal de pest uit met honderden doden (1633 en 1636) als gevolg. Met de vrede van Munster begon de Generaliteitsperiode. Er werd, zonder ons, over ons beslist door de Staten Generaal. Nu is het waarschijnlijk niet zo dat we schaamteloos werden uitgebuit, zoals dikwijls beweerd werd. Maar wij, arm en in het bezit van slechte grond, moesten dezelfde belasting betalen als het Noorden, die rijk waren dankzij het bezit van goede grond. In het Noorden brachten de boerderijen grofweg het dubbele op.

Het Brabantse Stufzand

In 1672 kwamen de Fransen doortrekken. Vanaf 1688 tot 1697 waren er veelvuldig plunderingen door Franse troepen. Van 1794 tot 1813, de Franse tijd, moesten we de dure oorlogen van Napoleon mee betalen en soldaten leveren. Alleen al uit onze

dorpen Heeze en Leende zijn 17 soldaten naar Rusland vertrokken en nooit meer teruggekeerd. (Uit Heeze: Joost Bennis; Jan van den Boomen; Martinus Doense; Arnoldus Gijsberts; Anthony Joosten, was bij de keizerlijke garde; Cornelis Smulders; Cornelis Theijssse; Jan van Velthoven; Jacob van Riel; Willem Slaats. Uit Leende: Jan Peter Clephas, het laatste bericht kwam op 2 okt 1813 uit Straatsburg; Jacobus Heuvelmans was bij de 76e cohorte van de garde national en was op 21 juli 1813 nog in Wezel; Quintus Michiels, was op 13 mei 1813 in Osnabrück; Anthony van de Wittenboer, laatste bericht 4 aug.1813 uit Hamburg; Adriaan Thielens was op 28 feb. 1813 te Mentz; Christiaan Verhoeven, laatste tijding uit Straatsburg op 10 juli 1813; Godefridus Raassens stuurde op 9 juli 1813 nog een bericht uit Bonseler in Pruisen) Niemand van de hierboven genoemden keerde terug. De namen zijn te vinden in de Parijse archieven. Meestal is de plaats waar ze sneuvelden onbekend, ze zijn gewoon verdwenen en hadden geen geld om remplaçanten in te huren. In 1839 kwamen de Belgen in opstand, wat weer de nodige inkwartieringen opleverde voor een tiental jaren. Vanaf 1914 tot 1918 moesten de Nederlanders de grens bewaken en waar was dat, jawel in het Zuiden. Tot slot 1940 - 1944 was ook niet alles, maar toen was Nederland in zijn geheel de klos.

***wordt vervolgd**

Interview met Bèèr Claessens

door Elly van Loon-van de Moosdijk

*Bèèr Claessens
Someren-Eind, 15 januari 1928 - 8 juli 2024, Someren*

In het voorjaar van 2024 laat Martien Claessens, lid van onze heemkundekring, weten dat zijn vader Bèèr graag verhalen vertelt. Het toeval wil dat de werkgroep 'Sprekend Verleden' dan juist is gestart. Het doel van deze werkgroep is het – in woord en beeld - vastleggen van interessante 'gebeurtenissen' uit het leven van bewoners uit Asten en Someren. Om beslagen ten ijs te komen volgen acht leden van deze werkgroep onder leiding van Marloes van Lierop hiervoor speciale lessen, waarbij we vooral leren open vragen te stellen. Dat laatste valt niet mee: we stellen graag vragen die met 'ja of nee' beantwoord kunnen worden, en dat is geen uitnodiging om te beginnen aan spannend verhaal. We oefenen met vragen stellen die beginnen met 'Wie, wat, waar, hoe en waarom'.

Dat helpt enorm.

De tijd lijkt in april rijp voor het eerste interview. Helaas krijg ik te horen dat Bèèr Claessens is gevallen en in het ziekenhuis ligt. Ondanks zijn hoge leeftijd herstelt hij voorspoedig en 29 mei 2024 maak ik een afspraak bij Bèèr thuis in de Avennelaan te Someren. Zoon Martien is erbij; hij zorgt voor de koffie en geeft een enkele keer details.

Bèèr is 96 jaar; hij zit fit en helder aan tafel en vertelt hoe hij is opgegroeid in een boerderij aan de Teunis Spekbaan nummer 1.

***Boerderij aan de Teunis Spekbaan 1**

Hij legt uit dat er tussen Sluis 11 en half 12 vroeger een veerpont lag, waar de Steeghstraat vanuit Someren

op de Zuid-Willemsvaart uitkomt. Daar zette Piet Overmans mensen en vee over naar de Astense kant van 'de Knaal' en moest je meteen naar rechts, daar woonden zij, slechts 35 meter vanaf het kanaal.

Bèèr komt uit een groot gezin met tien kinderen. Een jaar voor zijn geboorte - hij is het zevende kind – zijn er in 1927 drie zusjes – twee zelfs op één dag - overleden aan kinkhoest. 'Een ziekte', zegt hij, 'waar ze het tegenwoordig ook weer over hebben'. Van alle kinderen leven alleen zijn broer Tjeu van bijna 89 jaar en hij zelf nog.

Als jongetje van tien wil Bèèr al boer worden. Hij verbouwt op die leeftijd al een stukje grond met 'erpels' en graan. Na de landbouwschool gaat hij op 17-jarige leeftijd werken bij zijn neef Bèèr van de Moosdijk op de Diepenhoek.

Wij hebben het natuurlijk even over oom en tante Van de Moosdijk-Claessens. Het is een ingewikkeld verhaal met veel dezelfde namen. Na wat heen en weer praten wordt het duidelijk. De vader en moeder van Bèèr zijn Tinuske en Cato Claessens-Dreessen. De familie Claessens is vanuit Nederweert in 1924 naar Someren gekomen. Maria, de zus van Tinuske, trouwt met Hemke van de Moosdijk. Zowel Tinuske en Cato, als Hemke en Maria geven hun zoons de naam Bèèr (Hubertus). En dan heb je twee neven met dezelfde voornaam: Bèèr Claessens en Bèèr van de Moosdijk. Deze laatste krijgt een zoon die we kennen als Wim van de Moosdijk, de bekende tonprater uit Someren die geboren is kort voor de 19de verjaardag van Bèèr. Wim komt hem nog regelmatig opzoeken.

Met een omweg komen we weer bij het boerenwerk.

Bèèr werkt twee jaar bij zijn neef voor een jaarsalaris van 190 gulden, gratis kost en inwoning en 1 gulden zakgeld per week. Hij heeft geen fiets, zodat hij iedere zaterdag te voet naar huis moet lopen en zondags weer terug. Iedere morgen gaat hij om 5 uur melken, na een paar uur werken is het boterhammen eten met heel dik de ham erop.

Na twee jaar werken bij zijn neef komt Bèèr op de boerderij van zijn ouders. Het is duidelijk dat zijn broers geen zin hebben in het boerenbedrijf en hij wel. Samen met zijn vader gaat hij aan de slag om de kost te verdienen voor het grote huishouden.

Nadat hij zijn vrouw heeft ontmoet en ze willen trouwen, moeten ze wachten tot de andere kinderen het huis uit zijn.

In 1956 neemt hij de boerderij over en een jaar later is hij getrouwd met Miet van den Eerenbeemt uit Asten. Zij krijgen acht kinderen – vier jongens en vier meisjes. Daar is hij heel blij mee, al hadden het er ook minder kunnen zijn als dokter Filipini had meegewerkt. Zijn vrouw heeft de dokter gevraagd om een recept voor ‘de pil’, maar de dokter vindt dat vrouw Claessens dan eerst toestemming moet krijgen van de pastoor. Dat weigert ze: ‘de pastoor heeft er niks mee te maken hoe wij leven’. Daarop geeft de dokter een briefje voor periodieke onthouding. Een jaar later wordt er een tweeling geboren. Dokter Filipini komt op kraamvisite en laat niet na zijn verwondering uit te spreken over de prestaties van ‘zo’n klein menneke’. Waarop Bèèr gezegd zou hebben: ‘nee, dè briefke van jou, dè werkt nogal’. Hij is er nog verontwaardigd over, al moeten we wel lachen. De tweeling is geregistreerd als respectievelijk 11.999ste en 12.000ste inwoner van Someren. Bèèr is heel gelukkig dat hij acht kinderen kreeg.

**Bèèr en Miet Claessens- van den Eerenbeemt op hun trouwdag in 1957*

Over de periode 1940-1945 heeft Bèèr ook nog het een en ander te vertellen. Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog in 1940 was hij nog maar een jongen van 12. Hij kan zich nog herinneren dat hij de Duitse soldaten melk moest geven en dat een soldaat die een tweede beker vroeg op zijn donder kreeg. Dat maakte indruk.

Bij de bevrijding zijn Bèèr’s moeder en de rest van het gezin gevlucht naar een rustige plek aan de

Gezandebaan. Er is aan weerszijde van het kanaal door de Engelsen en de Duitsers nogal hard geschoten. Bèèr en zijn vader bleven voor de verzorging van de beesten op de boerderij; ze zijn er goed vanaf gekomen. In de oorlog hebben ze wel onderduikers gehad, dat was overal zo. Bij hen in de kamer sliepen Jan Simons en Gé Menting uit Amersfoort.

Bèèr schakelt begin jaren zestig over van landbouw naar veeteelt; hij laat nieuwe stallen bouwen en brengt jaarlijks 100.000 vleeskuikens en 1000 varkens groot. Het is hard werken, hij doet alles alleen en werkt totdat hij er op zijn 49ste letterlijk bij neervalt. Dat is ook veroorzaakt doordat hij drie keer in korte tijd besmet raakt met vogelpest. Uiteindelijk wordt hij afgekeurd en moet hij het boerenbedrijf afbouwen en sluiten. Het gaat hem aan het hart, zeker ook omdat het betekent dat hij bij een baas moet gaan werken.

**Bèèr Claessens met varken*

Intussen is zijn vrouw ernstig ziek geworden. Zij is in 1983 overleden en na haar heeft Bèèr ook een tweede partner naar het kerkhof gebracht, evenals een jonge schoondochter, zoals hij zegt. Maar hij heeft alles kunnen trotseren, een prachtig woord dat Bèèr graag gebruikt.

In 1989 is hij naar de Avennelaan verhuisd. Daar woont hij nu al weer 34 jaar. De boerderij op de Teunis Spekbaan is afgebroken. Daar heeft hij 62 jaar gewoond; dat maakt samen 96, meldt hij met enige trots. Hij laat me een foto zien van het muziekgezelschap ‘Wai Ok’, waarvan hij jarenlang deel uitmaakte. Met veel plezier speelden ze op bruiloften en partijen. Bèèr heeft de mannen op de foto allemaal overleefd. Nadat we hebben afgesproken dat ik zijn verhaal zal opschrijven voor De Vonder, en het hem zal laten lezen, nemen we afscheid.

Op dat moment weten we niet dat het afscheid definitief is. Bèèr overlijdt op 8 juli 2024. Hij heeft veel meegemaakt en getrotseerd.

Met dank aan Martien Claessens

D'n Aastese Toko

door Piet Snijders

In De Vonder 2024 jaargang 30 nr.3 stond een wetenswaardig artikel over de bekende Astense schoonmaakster- vandaag de dag zouden we zeggen interieurverzorgster- Jans Douzé, die begin 20e eeuw in Asten nogal over de tong ging.

Een passende aanvulling op het artikel is wellicht dat Jans een hoofdrol vervulde in een 'schampliedje' over een kennelijk door de uitbater aangestoken brand in de slechtlopende 'Aastese Toko' in de toenmalige Stationsstraat, Jans werd na de brand op onduidelijke wijze de verrassende nieuwe eigenaresse van een schoon kolenfornuis uit de verbrande boedel, alsmede van een aantal heiligenbeelden met brandschade.

Wie het lied schreef weet geen mens, wel dat de dorpelingen het anoniem onder de deur geschoven kregen, compleet met aanduiding van een Franse melodie. Toen eind jaren '70 de Heusdense volksmuziekgroep Horlepiep het lied een tijdje op haar repertoire nam, werd het in Asten nog volop meegezongen!

Het lied ging als volgt:

In Asten was een grote zaak, die ging niet bijster goed.

Nu dat gebeurt nog wel 'ns vaak, dra stond de boel in gloed.

De burenen zaten zeer benauwd, maar Toontje was niet bang;

Zijn koffer stond reeds aan de deur, het zaakje was klaar, reeds lang.

Refrein:

Nu bij elkaar gepakt, en gauw maar afgezakt,
Al stond Marie in haar hemd op straat, de brand kon voor haar geen kwaad.

De assurantie betaalde goed, doch dit baatte ook al niet.

Reeds gauw zat men weer op zwart zaad; toen ging de Toko failliet.

De zaak moest worden ondergebracht, in raadhuis en oude school,

En Jans werd aangesteld als wacht, goed waken was nu het parool.

Refrein:

Daar stond een prachtig fornuis, Jans had dit gauw in huis.

En heiligen met en zonder kop, verhuisden ook per abuis.

Vier jaren waren voorbij gegaan, toen besliste het gerecht.

De goederen kwamen weer vrij, de rechters zijn wijs zo men zegt.

Het prachtige fonkelnieuwe fornuis, niemand kende het meer;

Een heel oud prul stond in de plaats met goedvinden van meneer.

Refrein:

Waar was het nieuwe fornuis? Het stond bij Jans in huis.

En heiligen met en zonder kop, die prijkten er boven op.

Dus vrienden neem deez 'les in acht en komt ge soms in nood,

Jans heeft, zoals ge weet veel macht, haar macht is wonder groot.

De Schout van 't dorp zit onder haar plak, de Sik ook al evenzeer,

Pastoor en distributiebureau, staan onder haar beheer.

Refrein:

Maar alles heeft zijn grens, 't gaat niet altijd naar wens,

Ook met 'n grote brutale smoel, bereikt men niet altijd zijn doel.

* oude Stationsstraat

* locatie D'n Aastese Toko, later bakkerij van Haandel, daarna bakkerij Obbema/ bar 't Oventje en toen Blokker

Atelier van Gijs Wortel: nog even in Someren-Eind

door Piet Snijders:

Onlangs heb ik nog eens het voorrecht mogen smaken om een excursie in kleine kring mee te maken in het atelier/bibliotheek/museum van de Someren-Eindse boekbinder Gijs Wortel.

Mocht u de komende anderhalf jaar ook in die gelegenheid zijn, aarzel dan niet. Boekbinderij Gijs Wortel is waarlijk een belevenis! Zeker als Gijs op zijn praatstoel zit, en is dat ooit anders? Onze excursie duurde van half acht tot half twaalf en al die tijd wist Gijs ons te boeien met zijn non-stop verhaal!

Gijs Wortel is van 1942 en groeide op in Amsterdam. Na een arbeidzaam leven bij diverse bedrijven en in het onderwijs verhuisde hij in 1996 naar Someren-Eind, waar hij ging wonen en werken bij Anneke Blankennagel.

Anneke werkte bij de TU/e in Eindhoven en is na haar pensionering naast vrijwilligerswerk haar tijd gaan wijden aan haar hobby tekenen en schilderen. Dit mondde na verloop van tijd uit in het maken van kunstwerken van rolletjes van reclamefolders in combinatie met linnen en schilderwerk.

**Gijs Wortel, tweede van links, vertelt voor een groep geïnteresseerde bezoekers.*

In de hal achter hun huis hebben zowel Anneke als Gijs de ruimte om te werken. Gijs zet er, naast zijn museale collectie boeken en grafische materialen,

prachtige boekwerken en boekpresentaties in elkaar.

Dit museale mag letterlijk genomen worden, want tussen nu en een paar jaar verhuist de collectie Wortel naar een gerenoveerd pand in hartje Den Bosch. Daar wordt de collectie beschouwd als een culturele aanwinst voor stad en provincie.

Aan de ambachtelijke boekbindkunst van Gijs Wortel is een paar jaar geleden in het kader van zijn 80e verjaardag een mooi overzichtsboekwerk gewijd, waarin hij zijn kennis en kunde doorgeeft aan hopelijk nieuwe handboekbinders.

Wie alles wil weten over Gijs Wortel en een excursie dicht bij huis hoopt mee te maken, kan ter voorbereiding de reportage lezen die 'Brabant Cultureel, Digitaal podium voor kunst en cultuur' er onlangs aan wijdde in de rubriek Atelierbezoek.

Te vinden op de site www.brabantcultureel.nl

Rectificatie

In het artikel van Jacques van der Velden in het septembernummer over Ommel en de Omne Keusenbosch moest onder de afbeelding van 'Boer met varken' dit onderschrift staan:

'Boer met varken (1644), Adriaen van Ostade (1610-1685) Haarlem. Mauritshuis Den Haag'

In memoriam Marietje Kooistra-Kruijf

door Piet Snijders

In Someren overleed dinsdag 24 september te midden van haar dierbaren Marietje Kooistra-Kruijf op 93-jarige leeftijd. Op zaterdag 28 september vond haar drukbezochte uitvaartdienst plaats. Marietje, weduwe van Henk Kooistra en moeder van Bernie en Erica, was lid van de Orde van Oranje-Nassau en erelid van de Civil Division of the Most Excellent Order of the British Empire.

In Someren was zij een gezien figuur, voor de Protestantse Gemeente Someren (nu Helmond Asten Someren) een steunpilaar, en voor Heemkundekring De Vonder een zeer gewaardeerd lid.

Met name in de jaren '80 en '90 leverde Marietje regelmatig bijdragen aan de toenmalige heemkundeuitleg De Uytbeyndel. Haar bijdrage aan de lokale oorlogsgeschiedschrijving en de uitgave 'Geschiedenis van Someren in de Tweede Wereldoorlog' (1984, Boekhandel Van de Moosdijk BV) was van grote betekenis.

De Tweede Wereldoorlog speelde een hoofdrol in Marietjes Leven. Toen Someren al was bevrijd en de Engelsen op vrijdag 22 september 1944 oprukten naar Asten, raakte zij als 13-jarig meisje thuis op het boeren erf aan de Slievenstraat levensgevaarlijk gewond door een afgedwaalde Duitse granaat.

Marietje bleef ondanks haar zware verwondingen bij kennis en herinnerde zich in haar latere leven de gebeurtenissen van die dag tot in detail. Van de paniek thuis tot de geslaagde operatie in een Brits veldhospitaal in Geldrop. Volgens chirurg Buckley Hamer was het een mirakel dat Marietje overleefde. Als enige burger in het veldhospitaal werd zij door de soldaten vertroeteld tot zij bij verplaatsing van het lazaret verhuisde naar het Geldropse Sint-Annaziekenhuis. Daar bleef haar rekverband te lang zitten en vergroeiende haar knie. Toen ze eind juni 1945 eindelijk uit het ziekenhuis werd ontslagen, kon ze nog niet lopen.

In januari 1946 kreeg ze orthopedisch schoeisel aangemeten en kon ze haar leven weer oppikken. Marietje volgde een administratieve opleiding, werd secretaresse in Eindhoven, trouwde en werd

moeder van een gezonde tweeling. Nog een mirakel, want met haar oorlogsverwondingen werd dat onmogelijk geacht.

Toen Marietje in 1984 als secretaresse meewerkte aan de totstandkoming van het oorlogsboek Geschiedenis van Someren in de Tweede Wereldoorlog, keerde de oorlog als een boemerang in haar leven terug. Marietje en Henk raakten betrokken bij Dodenherdenkingen, bevrijdingsfeesten en reünies van veteranen, zowel in Nederland als in Engeland.

Ze werden lid van de veteranenorganisatie Royal British Legion en deden alles wat in hun vermogen lag om het Britse bevrijders die hun 'Liberation Route' in Nederland overdeden, naar de zin te maken. Ze verleenden gastvrijheid, regelden gastgezinnen, vervoer en begeleiding, alles.

Zoals de soldaten het kleine Marietje ooit in de watten legden, zo vertroetelde zij haar veteranen.

Uit erkentelijkheid daarvoor kreeg zij in 1994 haar hoge British Empire-onderscheiding. Marietjes huiskamer bleef een oorlogsarchief tot ver na de millenniumwisseling. Tot op zeer hoge leeftijd bleef zij een vraagbaak voor iedereen die in oorlogsgeschiedenis was geïnteresseerd.

Opdat zij ruste in vrede.

Algemene informatie

REDACTIE:

Hennie Hoeben, Voordeldonk 30, 5721 HM, Asten

Anneke Blankennagel, Cor Fransen, Jac Jöris, Joop Martens, Ricus van Neerven, Piet Snijders en namens het bestuur Jan van der Heijden

Mailadres voor inzenden kopij:

redactie@heemkundekringdevonder.nl

BESTUUR HEEMKUNDE:

Voorzitter: Gerard van de Moosdijk

telefoonnummer: 0493-693715

Secretaris: Sandu Niessen

Penningmeester: Ryan van Laarhoven

Leden: Jan van der Heijden, Joop Martens en Sjf Toemen

Gezinsabonnementen HKK De Vonder

€ 30,00 per jaar

Opgeven bij het secretariaat of het Heemhuis Molenstraat 10 te Someren

www.heemkundekringdevonder.nl

ISSN 1387-2079

Voetbalhistorie in Someren deel 5

door Gerard Slegers

De snelle ondergang van voetbalvereniging Geel-Wit

De beginjaren van Sportvereniging Someren speelden zich, tussen september 1945 en augustus 1947, in feite alleen af in Someren-Eind. Daar werd vergaderd en daar werd gevoetbald (aanvankelijk in de Einderstraat en later op 't Vaartje). Alleen maar voetballen in 't Eind leidde tot onvrede bij de leden uit het Dorp. Daarom wilden ze in 1947 een eigen voetbalclub oprichten in het Dorp. Dat bewijst ook een schrijven van Harrie Sauv e uit Someren-Eind, die een verhaal optekende, dat hij persoonlijk van oud-voorzitter Ramaekers had gehoord.

In de maling genomen

“In mei 1947 werd een vergadering belegd in Someren-Dorp ten huize van Han van der Vleuten om te komen tot een eigen voetbalclub in het Dorp. Toenmalig voorzitter Ramaekers van SV Someren ging er naar toe in een poging een afsplitsing te voorkomen. Op tijd bij Van der Vleuten gearriveerd, bleek er echter niemand thuis te zijn. Hij klopte daarom aan bij buurman Vervlossen, een collega-onderwijzer die hij goed kende.”

Links de winkel van Han van der Vleuten, rechts het huis van Vervlossen en daartussenin de Melchertstraat (foto: De Vonder / rhe-eindhoven)

“Ramaekers vroeg of hij in de woonkamer voor het raam mocht plaatsnemen en daar bleef hij wachten of er mogelijk nog iets ging gebeuren. Na anderhalf uur arriveerden enkele personen, waaronder de heren Vogels en Van der Biezen, die via de achterdeur naar binnen gingen. Ramaekers voelde zich in

de maling genomen en keerde onverrichter zake terug naar het Eind.”

Oprichting Geel-Wit

**Someren-Dorp
weer eigen voetbalclub**

Maandagavond troffen inderdaad vele sportvrienden elkaar in café Bukkems voor de heroprichting van een sportclub. Sedert 1938 heeft het Dorp praktisch geen voetbal meer gekend, tenzij korte tijd in de bevrijdingsdagen. Maar nu is weer een grondslag gelegd en zal worden doorgezet.

De heer Vogels heeft er nogmaals zijn schouders onder gezet. Spr. was enthousiast en meende dat de vooruitzichten nu gunstig waren: de nodige spelers waren in ruimen getale aanwezig, aan de Kanaalstraat kwam een voorlopig terrein beschikbaar en de aanleg van een groot sportpark was te wachten. De heer van Oss, die zich voorlopig wel met de training wilde belasten, brak een lans voor de sport in het algemeen.

Staan de vergadering gaven zich een 50-tal werkende leden op, waarna tot oprichting van een sportvereniging onder de oude naam „Wilhelmina” werd besloten en een voorlopig bestuur werd aangewezen.

Burgemeester Boerenkamp juichte dit besluit toe en beloofde medewerking voor het terrein. Het gemeentelijk sportpark kwam er in elk geval, al zou het dan ook nog een tweetal jaren duren. Financieel zou ook de gemeente zeker helpen, maar zij en de leden konden niet alles doen, en daarom adviseerde spr. renteloze aandelen van f 25.—, f 50.— en f 100.— uit te geven, zodra daarvoor gelegenheid was.

Het voorlopig bestuur zal onmiddellijk contact opnemen met de K.N.V.B. om nog het komende seizoen met enkele elftallen aan de competitie te kunnen deelnemen. Met de training zou a.s. Maandag reeds kunnen begonnen worden. De contributie voor de leden is bepaald op f 1.— per maand. Om evenwel direct over contanten te beschikken zullen spoedig donateurs van f 2,50, f 5.—, f 10.— enz. moeten worden geworven.

De bal is nog wel niet aan het rollen, maar het begin is er! De eerste 50 leden zijn genoteerd. Nu naar de 100! Aanmeldingen bij het secretariaat: A. W. v. d. Graft, Postelstraat 4. Giften in geld zijn voor deze jonge vereniging onontbeerlijk; daarom zal binnenkort huisbezoek worden gedaan voor de werving van donateurs. Eenieder drage naar vermogen een steentje bij voor dit hoogst noodzakelijke: het gaat om de ontspanning, het moreel en de gemeenschapszin van onze talrijke jeugd in Someren!

INDONESIE.

Amerika
Geduldig pap

Uit: Peelbelang 17 mei 1947

Het staat wel vast dat die bespreking bij Van der Vleuten heeft geleid tot de oprichting van de nieuwe vereniging Geel-Wit. Op 16 mei 1947 werd met Tinus van Bree een huurcontract afgesloten voor een weiland langs de Keizerstraat, dat moest gaan dienen als tijdelijk voetbalveld en waarvoor een jaarlijkse huur betaald moest worden van tachtig gulden en vijftig weipalen. Op 10 juni 1947 werd ook nog een huurcontract gesloten met Antoon van Gool voor een tweede terrein aan de Kanaalstraat voor een bedrag van zeventig gulden per jaar. Aanvankelijk wilde men de voetbalvereniging in het Dorp -net als voor de oorlog- Wilhelmina noemen, maar er waren inmiddels al meer clubs in de regio met die naam. Daarom werd in de jaarvergadering

van 13 juni 1947 besloten dat de club Geel-Wit zou gaan heten.

te ballen te verkopen. Het antwoord van de genommeerde voetbalclub was teleurstellend.

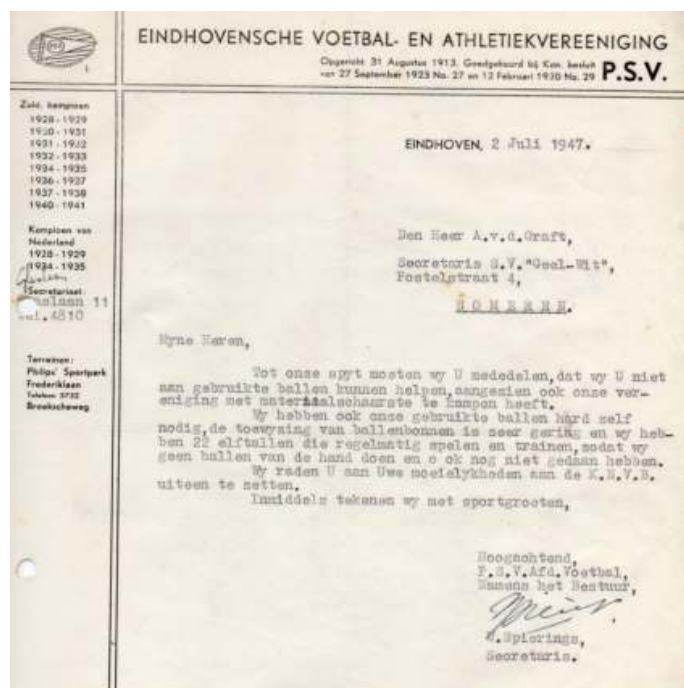

Uit: *Peelbelang*; 21 juni 1947

De oprichting van de nieuwe voetbalclub had tot gevolg dat veel leden uit Someren-Dorp zich van SV Someren lieten overschrijven naar Geel-Wit. Op 19 juni werd een aanvraag ingediend bij de KNVB voor toelating van de nieuwe vereniging. Een huishoudelijk reglement en statuten werden opgesteld. Tijdens de jaarvergadering van 13 juni werden alvast drie ereleden benoemd, te weten burgemeester Boerenkamp, fabrikant Frans Eijsbouts en (mede) oprichter Gerrit Vogels, directeur van de stoomzuivelfabriek. De bisschop van Den Bosch benoemde een geestelijk adviseur op voordracht van pastoor Van den Heuvel, bestuur en commissies werden gekozen, sponsors en donateurs werden benaderd en de heer Van Oss uit Eindhoven ging aan de slag als trainer. Op 19 juni werd een aanvraag ingediend bij de KNVB voor toelating van de nieuwe vereniging. Bovendien werden een huishoudelijk reglement en statuten opgesteld.

Teleurstellende reacties

Vanwege materiaalgebrek in Someren werd PSV aangeschreven met het verzoek om enkele gebruik-

Het antwoord van de KNVB over toelating van Geel-Wit bleef uit, zodat de vereniging aanstuurde op een snellere afhandeling. De gemeente Someren beloofde een nieuw gemeentelijk sportpark aan te leggen als Geel-Wit erkend zou worden door de KNVB. Het mocht niet baten: op 4 augustus kreeg de gemeente een afwijzing. Een derde voetbalvereniging in Someren werd door de KNVB niet wenselijk geacht (In Lierop en Someren-Eind waren immers al voetbalclubs).

Voetbalfusie

Noodgedwongen volgde er overleg tussen Geel-Wit en SV Someren om te komen tot samenwerking. Kort daarna lieten 34 leden zich overschrijven van Geel-Wit naar SV Someren en kwam er een voetbalfusie tot stand tussen Dorp en Eind. Voetbalvereniging Geel-Wit werd amper twee maanden na de oprichting weer opgeheven.

Tijdens de jaarvergadering van SV Someren op 25 augustus 1947 werd besloten dat de vergaderingen afwisselend zouden worden gehouden in clubhuis Bukkems (Someren-Dorp) en Van Doorn (Someren-Eind). De competitiewedstrijden werden voortaan om beurten gespeeld op het terrein in de Keizerstraat (Dorp) en op het Vaartje (Eind).

Historische Zandwegen in Asten 8

de Ommelsche Peelweg; door Tom Waals

Op de oudste kadaasterkaarten van Asten uit 1832 staat een groot aantal wegen, toen overigens allemaal zandpaden, waarvan we weten dat de meeste nooit actief zijn aangelegd. Ze zijn door de eeuwen heen ontstaan vaak als een verbinding tussen verschillende woongemeenschappen en op die plaatsen waar ze een groot gedeelte van het jaar begaanbaar waren. Ook de namen die bij deze wegen staan zijn namen die in 1832 in de volksmond zo gebruikt werden. Dit betekent dat het tracé van zo'n weg eeuwenoud kan zijn en daarmee voor onze omgeving een heel belangrijk historisch element waar we zorgvuldig mee om moeten gaan. In een reeks artikelen laten we zien wat er op dit moment van deze historische wegen nog te herkennen is.

de Ommelsche Peelweg

Er is niet veel fantasie voor nodig om te stellen dat deze weg die op afbeelding 1 met gele bolletjes staan aangegeven voor de bewoners van Ommel de route was naar het Peelgebied in het zuiden van Asten. Deze Peelweg liep vanuit Ommel over de toenmalige Ommelsche Heide, nu het bosgebied rond het voormalige verkeersplein, richting de Berken en Achterbosch om uiteindelijk op het Rinkveld uit te komen en vandaar verder te gaan naar het Peelgebied. Het heide- en moerasgebied van de Peel werd toentertijd ook door de bewoners van Ommel gebruikt voor het hoeden van schapen, het plaatsen van bijenkorven, het steken van turf en het maaien van hei voor in de potstal.

Afbeelding 1 Satellietfoto 2018 met de Ommelsche Peelweg 1832 (gele bolletjes)

In de bebouwde kom van Ommel is het begin van dit pad niet meer te ontdekken. Het moet gelegen hebben in de buurt van de splitsing tussen de Jan van Havenstraat en de Kennisstraat.

Mevrouw Anna Slegers-Vinken die in deze buurt geboren is, vertelde dat dit pad niet op de genoemde splitsing begon maar iets verder door in de Kennisstraat. Waarschijnlijk is er na 1832 hier iets veranderd, want op de topografische kaart van 1902 klopt de opmerking van mevrouw Slegers. Vervolgens liep het pad, want meer kan het niet geweest zijn, bijna parallel aan de huidige A67 naar het Oosten tot aan de Berken. Op afbeelding 1 is te zien dat de kruising tussen de voormalige Steegensche straat/Berkensche straat (De Vonder nr. 2-2023) en de Ommelsche Peelweg helemaal verdwenen is door de aanleg van rijksweg A67. Maar aan de overzijde van de rijksweg zien we de aloude weg terug als de Valkenierstraat bijna tot aan het Rinkveld. Momenteel zijn er in zowel Ommel als tussen de Jan van Havenstraat en de Valkenierstraat geen sporen meer van de oorspronkelijke weg te ontdekken. Er zijn in het bosgebied tussen de Busserdijk en de Deurneseweg nog wel enkele bospaadjes aanwezig maar die komen niet overeen met het tracé van de oorspronkelijke Ommelsche Peelweg.

Aan de zuidzijde van de rijksweg loopt vanaf de aansluiting van de Stegen op het Achterbos een zandpad richting A67. Die weg (zandpad) heeft nu de naam "Valkenierstraat" maar in 1832 was dit de Steegensche straat.

Net vóór de A67 maakt dit zandpad een haakse bocht naar rechts. Vanaf dit punt tot bijna aan het Rinkveld zien we een restant van de oorspronkelijke Ommelsche Peelweg, zoals dat op afbeelding 2 en 3 te zien is.

Afbeelding 2 de voormalige Ommelsche Peelweg nu Valkenierstraat

Mevrouw Anna Slegers-Vinken uit Ommel weet zich ook nog te herinneren uit de tijd dat ze een klein meisje was dat haar vader en broers deze weg namen om naar de Peel te gaan. Zelf is ze nooit meegegaan maar het was ergens achter Liessel. Ook herinnert zij zich nog dat haar vader deze weg ooit gebruikte om snel met paard en kar naar de Peel te gaan om hun gedroogde turf op te halen omdat er sprake zou zijn van een Peelbrand.

Afbeelding 3 de voormalige Ommelsche Peelweg nu Valkenierstraat

Vanaf het Rinkveld richting het Peelgebied zijn ten gevolge van latere ontginningen en verkavelingen geen sporen meer van de oorspronkelijke Ommelsche Peelweg ontdekt.

Aanvullende informatie:

Kadastraal minuutplan Asten: sectie B2, C2.
Met dank aan Frans Martens

Nieuwe leden De Vonder

Wij heten deze keer van harte welkom:
(teldatum 27 november 2024)

Theo van Eijk Someren
Albert van Dijk Lierop
Fried Maas Someren
Jon van den Boogaert Waalre
Ad van de Werff Asten

OUD GOUD

door Jac. Jöris.

In zijn boek, “Koorts en Honger” ‘geneeskunde op het platte land in de afgelopen eeuwen’ beschrijft Hans van den Broek o.a. opzienbarende operaties en genezingen. Wij vonden er in de Somerense archieven ook een.

Spectaculaire operatie.

Allen den genen die dese onse letteren van certificaten sullen sien ofte hooren lesen saluyt.

Wij schepenen des dorps ende dinghbancke van Zomeren in den quartiere van Peelandt, Meijerije van 's Hertogenbosch gelegen.

Tuygen ende verclaeren voor de oprechte waerheit, dat alhier binnen onse gemeente, sijnde, een kint genaempt Aertje Janssen ontrent sestien jaeren. Hebbende met eene ongemeenen darmbreuck, van sijne jonkheyt aff geincommodeert(=geplaagd) geweest. Dat sijne naeste vrienden distincte heeren doctoren als chirurgijnen geconsulteert te hebben, doch te vergeefs, sonder enigen de minsten hulpe of genesinge.

Dat eyndelijck in den beginne van desen jaare 1688 alhier is gearriveert den vermaerden operateur Andries de Straedt. Die welcke attesteert (=verklaard) niet alleen voor eenen civilen prijs, den voornoemde jongeling te hebben aengenomen om te cureren, maer oock den selven door eene rare ende bij ons ongehoorde incisie.

In presentatie der magistraet alhier, soodaniglijck heeft geholpen ende genesen

Sonder eenige partijen weg te nemen, dat binnen den tijt van 18 daegen volcomen van de voornoemde schromelijcke darmbreuck heeft gecureert ende genesen geweest.

Soo ons volkomentlijck is gebleecken, weshalven wij dese onse letteren van certificaten over de voornoemde waerachtige en rare operatie aen de voornoemde experten operateur Andries de Straedt niet hebben ofte connen refuseren weigeren.

Des toirconde Zomeren ses en twintigh januari 1688.

Hendrik Weijnen schepenen. Peter Hendrickx schepenen. Jacob Lucas schepenen. Bertrom Hendrickx schepenen. Peter Bruijstens schepenen.

Brandweer Someren 25 jaar (17)

Uit hoofde van zijn functie als commandant van de brandweer heeft Ben van Otterdijk jaren geleden bijzondere gebeurtenissen in verhaalvorm uitgewerkt. Ook in deze editie kun je weer een van zijn verhalen lezen. Met deze verhalen kan de lezer eens op andere wijze kennis nemen van brandweer Someren.

Wa hèngt daor vur 'n toat aon de wage

Vroeger werd het afval van onze inwoners verzameld en gestort op een terrein in Lierop. Deze stortplaats lag in de Herselse bossen nabij de Stemertseweg. Niet alleen huisvuil dat met de vuilniswagen deur aan deur werd opgehaald werd er gestort, maar ook afval dat de inwoners zelf brachten zoals puin, hout, papier, glas en noem het maar op. Een echte vuilstort dus. Het vuil zat meters diep. Eerst gestort in een gat, daarna rees de berg op tot enkele meters boven het maaiveld.

In zo'n berg afval vinden processen plaats die warmte op kunnen leveren, ook wel broei genoemd. Als de warmte te hoog oploopt en er kan lucht bij, dan ontstaat er brand en is er werk voor de brandweer. Zo heeft brandweer Someren in het verleden menigmaal een brand geblust op de vuilstort in Lierop.

Zo was er begin jaren tachtig een oproep voor een brand op de vuilstort en werd de brandweer opgepiept. Een van onze collega's was in die tijd werkzaam bij een bank in Someren. Vanuit zijn functie bezocht hij vaak boeren in het buitengebied. Met deze mensen had hij een vertrouwensrelatie opgebouwd. Het kwam wel eens voor dat een boer veel geld had liggen als er net vee was verhandeld. De boeren vroegen hem dan om het geld mee te nemen naar de bank. Zo was hij op weg naar de bank met enkele tienduizenden guldens op zak toen de pieper ging. Een brandweerman is fanatiek en als de pieper gaat heeft hij even geen tijd voor andere dingen, want hij moet uitrukken. Zo ook in dit geval, snel naar de kazerne en geen idee meer van het geld in zijn mooie regenjas. In de kazerne kleede hij zich snel om, om met de eerste brandweerauto uit te kunnen rukken. Zijn regenjas had hij aan een beugel gehangen van de losse motorspuit die tussen de brandweerwagens in stond. Vervolgens vertrok ook het tweede voertuig naar het brandadres. Dit voer-

tuig nam de losse motorspuit mee om af te kunnen leggen van de brandkuil.

Ter plaatse bleek dat er een behoorlijke brand woedde die met inzet van alle brandweerleden geblust moest worden. Snel werd de motorspuit aan de waterkuil gereden en werd het watersysteem opgebouwd. Na een paar uurtjes zat het werk erop en werd er ingepakt. Afgesproken werd om in Lierop nog even iets te drinken bij café 't Jagershuis, beter bekend als De Kuus. Het tweede blusvoertuig, met de losse motorspuit eraan reed als eerste weg bij de vuilstort, gevolgd door het eerste blusvoertuig. Toen de kom van Lierop naderde werd in het blusvoertuig dat achterop reed, opgemerkt dat er iets aan de motorspuit hing. Ik zie het ook. 'Wa hèngt daor vur 'n toat aon de wage' roept onze bevelvoerder. In Lierop werd gestopt bij De Kuus en werd de toat nader geïnspecteerd. 'Het lijkt wel een regenjas', werd er geroepen. Vervuild van het bluswater en geheel verfrommeld is het moeilijk te zien. Dan wordt er één wakker, 'Dat zou mijn regenjas wel eens kunnen zijn en daar zat toch iets in?' Gelukkig voor hem zat al het geld er nog in en hoefde hij bij de bank niet met de billen bloot. Of de boer ooit heeft geweten dat zijn geld de vuilstort heeft overleefd, is bij ons niet bekend. Onze onderhoudsman heeft direct na deze uitruk een extra jashaak bijgemaakt, zodat onze collega zijn jas voortaan netjes kon ophangen.

Vraag aan de leden

Walther Kusters uit Asten vroeg deze zomer of 'iemand' van onze heemkundekring kon vertellen waar de stamboom en circa 40 foto's van 15 x 20 cm (in lijstjes) zijn gebleven die zijn demente vader aan De Vonder heeft gegeven. Het betreft de familie Kusters en Pisters.

Zijn vader heeft ongeveer 10 jaar geleden alles weggegeven.

Heeft een van de leden hieraan nog een herinnering? Dan graag contact opnemen met genealogie@heemkundekringdevonder.nl

Anekdote over Jans Douzé

In het Aastens dialect

Mer de miste praot is geweest over het pisschandaal bij Jans Douzé. Jans ha as werkster op het gemintehuis ook het beheer over de auw school, waor ôk de hermenie repeteerde en de toneelclub, en um dè Jans daor bier munde tappen, waar ze dur altijd as er iets te doew waar.

*plantsoen met de oude school

Ze woonde er, mi hunne vadder Fried ôk vlak tigenover, langs Hoebes pèeike. (Het huiske sti er naw nog, langs de sociale dienst). Jan, den anvoerder van de "Dijkse Bende" zi; "jongens, de cursus is bekant afgelopen en we hebben nog niks aparts uitgehald mi Jans, vur dè veraoije toen we schoolwacht hebben gehauwen. Het vriest dè 't krakt en durrum zal ons plan slagen, en Janske's nog laang heugen. As de les uit is, kommen we in het pèeike achter

Janske's huiske. Ze waren er allemaol toen Jan zin plan uit de duuk (doeken) di. "Gellie wit", zi Jan dè Janske bij de repetitie is, en 't huis goe gesloten is en dè Fried niks heurt. Het volgende moet er naw gebeuren. As de straotlampen uit zijn, gaon we um de beurt nao de vurdeur en pissen in 'r sleutelgaat, wâ dan vol ijs kumt te zitten en dan wil ik wel us zie, hoe Jans er straks in kumt. Ze hân alle-maol zin in 't plan en de uitvoering slaagde volledig. 't Slot en de vurdeur waren niks as ijs, mer dè konde alleen mer vuulen, zô donker waar het. Nao laang waachte kwam Jans dan toch eindelijk op d'r klompen an getippeld. Ze heurde ze brommen, um dè ze 't sleutelgaat nie kos veinen, mer toen ze vuulde dè t'r gin sleutelgaat mer waar, begös ze te vloeken en te schelden op die verrekte joong, dè heuren en zie verging. Toen dè nie hielp, was 't janken geblaozen dè dur merg en ziel ging. Dè was veur Doruskes te veul en hij zi; "ik go alleen achterum, dur de Prins Hendrikstraot, Janske's helpen, ik heb er meelij mi".

*rechts de bewuste voordeur van Jans huisje

Toen ie bij Janske kwam, di tie net of ie van God gin kao wist en zi dè tie wô helpen. Hij halde bij Marie Sanders 'ne moor kokend watter en toen was 't ijs vlugger gedood dan irst bevroren. Doruske krig nog 'ne kwattareep en hil veul dankoews. Kie, zo'n gehaaid en meelijend menneke waar Doruske! Wel hebben ze latter allemaol hunne mond goe gehauwen, want niemus wist, wie 't gedao hâ, mer hil 't deurp waar d'r vol van. Latter beschouwde iedereen 't as 'ne grap en dè waar 't ôk.

* Bronnen:

Himmels van Peer Welten en het boek Te Voet Dur Aasten

Van de AWAS (Archeologie Werkgroep Asten-Someren)

door Louis van Ooijen

Zo de “zomer” alweer ver achter de rug en even gaan zitten om wat te schrijven over onze werkgroep.

Zoals bekend zijn we (de archeologiewerkgroep) vorig jaar weer opgestart en hebben we nu elke 3 maanden een gepland overleg in het archeologiehuis aan de Molenstraat. Na onze laatste aankondiging in de Vonder dat we weer overgaan tot openstelling, kan gezegd worden dat mensen ons op de dinsdagmorgen weten te vinden. Ook de aandacht van Siris met een interview heeft positief bijgedragen om het archeologiehuis te vinden. Goed, het is nog een klein aantal mensen dat ons gevonden heeft maar we zien dat ze allen verrast het archeologiehuis verlaten na bezichtiging en rondleiding. Goh, dat wist ik helemaal niet dat Someren en Asten zo’n belangrijke archeologische plekken zijn, is een veel gehoorde zin die men uitsprekt na bezichtiging.

Zijn het alleen mensen uit Asten en Someren die ons de dinsdagmorgen van 10:00h tot 12:00h weten te vinden? Neen, we hebben al bezoek gehad van mensen uit Heeze, Den Bosch en Eindhoven, die ons via de site of het Toeristisch Informatiepunt hebben gevonden. We gaan kijken waar dit naar toe gaat. De opmerking die we ook vaak horen is: Kunnen we nu ook naar de Heemkamer? Ja, het Heemhuis is open maar eigenlijk (nog) niet op bezoek ingesteld. Daar moeten we het met het bestuur eens over hebben. Die vraag houden we even vast.

Ja, zoals boven begonnen met de “zomer” weer achter de rug. Zijn jullie op vakantie geweest? Wij wel en deze keer wat later in het jaar dan andere jaren. We zijn eind augustus naar Zuid-Limburg geweest. Erg mooi daar!. Mooi dat je pakweg 60-70 kilometer richting het zuiden in een heel ander landschap terecht komt. Holle wegen waar de das leeft en als je geluk hebt hem kunt spotten. Een sterk glooiend landschap en als je er rondrijdt lijkt het of je in het Luxemburgse landschap begeeft.

Ook niet te vergeten de grond is compleet anders dan hier in ons Brabant. In Zuid Limburg heb je

naast zandgronden, rivierklei, kiezel, löss en mergel. Dit Zuid-Limburg heeft een oude bewoningsgeschiedenis en is bekend om z’n vele vondsten uit de prehistorie. (Neolithicum.) In het plaatsje Rijckholt (Riekelt, zoals ze het daar noemen) zijn vele sporen en gebruiksvoorwerpen uit de Prehistorie gevonden.

Zoals de meesten van jullie weten bevinden zich hier in het “Zuid Limburgse” een aantal vuursteenmijnen die lang geleden in de prehistorie zijn gegraven. Ik had de vuursteenmijnen van Rijckholt nog niet bezocht. Dus het verblijf hier in de buurt was een mooie aanleiding om deze mijnen te bezoeken.

We boekten via de site een bezoek en vervoegden ons op het afgesproken moment op de parkeerplaats in Rijckholt.

We waren ruim op tijd en we raakten al gauw aan de praat met de gids die al stond te wachten en de rondleiding door de mijnen zou verzorgen.

Jan Nillesen, onze gids voor die dag, was een goed, enthousiast en boeiend verteller. Hij was al flink op leeftijd en had destijds meegewerkt als vrijwilliger om de mijnen (werk galerijen) bloot te leggen. Mooi om te weten dat naast Jan nog 1 persoon meer rondleidingen hier geeft die deel uitmaakte van de oorspronkelijke ontginningsgroep.

We kregen het verhaal dus uit eerste hand. Klokslag 14:00h sprak hij: Kom we vertrekken! Als de andere mensen er nu nog niet zijn dan komen ze niet meer. Tijd is tijd!

Zo, dit zou dan voor ons een prive-rondleiding worden en zo trokken we samen het Savels bos in naar de ingang van de vuursteenmijnen.

***ingang vuursteenmijn in het Savelsbos. Foto Joep Orbons**

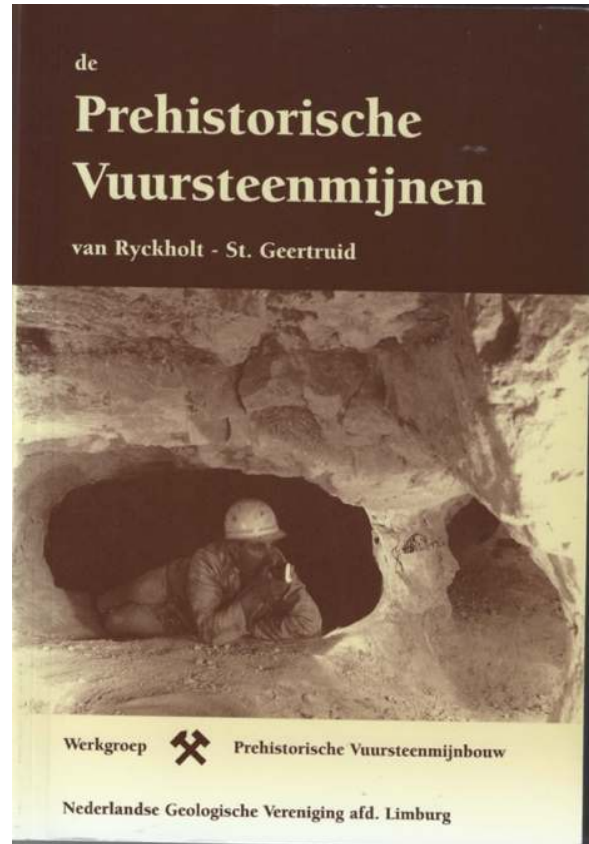
***kunstobject nabij de ingang van de Vuursteenmijnen Foto Joep Orbons**

Naast z'n geologische kennis van het terrein en omgeving was de gids ook goed bekend met planten, bloemen en bomen. De excursie begon dus goed. Op pad naar de mijnen werden we al gauw genoeg gewezen op het vuursteen dat links en rechts op en naast de paden lag. Veel van wat je hier ziet is afslag en er zitten, wanneer je goed zoekt, naast afslag nog half fabricaten gereedschappen tussen. We keken onze ogen uit en zo kwamen we terecht bij het "groot Atelier" waar ook de ingang tot de vuursteenmijnen is. We kregen een fantastische rondgang door de mijnen en het verhaal rond de mijnen; hoe ze ontstaan waren en vooral hoe vrijwilligers in de jaren 1964 tot 1972-1973 hadden gewerkt om de gang te graven en de uitgehouwen galerijen leeg te halen ten behoeve van archeologisch onderzoek. In 1977 is de mijn verbouwd en is de "exploitatiegang" geschikt en veilig gemaakt voor het publiek. Ook zijn de prehistorische galerijen versterkt maar deze

blijven (begrijpelijk) ontoegankelijk voor het publiek.

Met een technische achtergrond is zo'n rondleiding met nadruk op de techniek en historie een waar festijn. Dus de figuurlijke pen gepakt en dit stuk geschreven voor het Vonderblad.

Naast de vertelling en rondleiding van de gids heeft het boek "de Prehistorische Vuursteenmijnen van Rijkholt-St Geertruid" als basis gediend voor dit stukje.

***boek dat geschreven is naar aanleiding van de opgravingen**

De blootlegging van de geschiedenis:

Dit begint al in 1881 wanneer een Belgische onderzoeker, Marcel de Puydt, met de trein van Visé naar Maastricht reist en erg onder de indruk is van het landschap tussen Eysden en Gronsveld. Het roept bij hem herinneringen op aan de archeologische vindplaatsen bij Hastedon, Marcheles, Dames en Lairbois. In de buurt van Namen.

Het verhaal gaat dat hij met de trein verder naar Eysden reist en daar uitstapt. Hij wil de bossen in en de heuvels op. Zich een weg banend door struikgewas en braamstruiken werkt hij zich richting de top van de heuvel. Hij stuit daar op grote hoeveelheden vuursteen die bewerkt lijken te zijn door mensenhanden. Hij is verrukt!

(uit het boek "De prehistorische vuursteenmijnen van Rijkholt-St Geertruid")

Met deze ontdekking kwam dit gebied in de belangstelling van de wetenschap en na verschillende onderzoeken stuitte men op mijnschachten die door onze vroege voorouders zijn uitgehakt in de mergel om het kostbare vuursteen te winnen.

Het gebied is in diverse handen geweest en zo hebben destijds de plaatselijke (Franse) paters Dominicanen rond 1930 opgravingen gedaan en veel vondsten veiliggesteld.

Verder schijnt dat er veel onderzoek is uitgevoerd door Belgische archeologen en het moet gezegd worden dat daar best veel materiaal naar toe gegaan is.

*paters Dominicanen op pad naar de Groeve

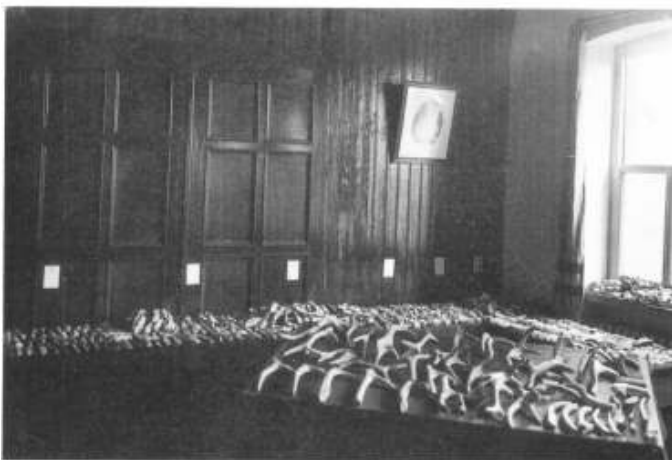

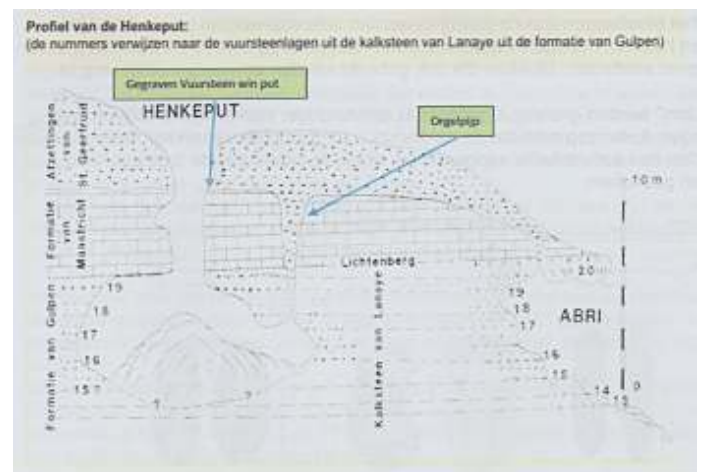
Fig. 10. De vondsten van de Franse paters uitgesteld in het kloostermuseum van Ryckholt.

Het moet ook gezegd worden dat men (Nederlandse deskundigen) nogal sceptisch was voor wat betreft deze vondsten.

De Henkeput was daar een voorbeeld van. Men dacht dat de Henkeput was ontstaan als gevolg van mergel-winning voor de landbouw in de Romeinse tijd (denk hierbij aan het uitmergelen van de akkers) Anderen dachten weer aan een geologische orgelpijp.

Noot:

Een karstpijp, orgelpijp of aardpijp is een verticale koker gevormd in kalksteen. De pijp ontstaat door karstverwerking op zwakke plekken zoals diaklazen, breuken en dolines, en kan tot honderden meter diep worden. Wikipedia

- *gegraven Vuursteen win put
- *orgelpijp

De onderzoeken hebben plaatsgevonden tot aan de 2de wereldoorlog . Met veel vondsten en verschillende inzichten hoe een en ander tot stand gekomen is.

In 1964 begint een nieuw onderzoek en wordt vergunning verleend om opgravingen ondergronds te mogen voortzetten. Het Bos was toen overgegaan naar Staatsbosbeheer.

Op 6 juni 1964 heeft men een aanvang gemaakt met de opgraving van de vuursteenmijn en op 4 juli werd de eerste prehistorisch mijngang (galerij) zichtbaar. Het open werken van de mijn was geen kleinigheid en men moest zichzelf opnieuw uitvinden om dit werk te ondernemen. De leiding van deze opgravingen belegd bij de gebroeders Felder. Beiden geologen en verbonden aan de kolenmijnen. Met deze twee broers kwam de geologische-, mijnbouw- en veiligheidskennis bij elkaar. Interessant detail is dat beide broers amateur archeologen waren. Zo kon de ene hand de andere wassen!

In eerste instantie werd gebruik gemaakt van houten stutten en eenvoudig gereedschap en “de sjoepkar” (de kruiwagen) om het mergel en vuursteen

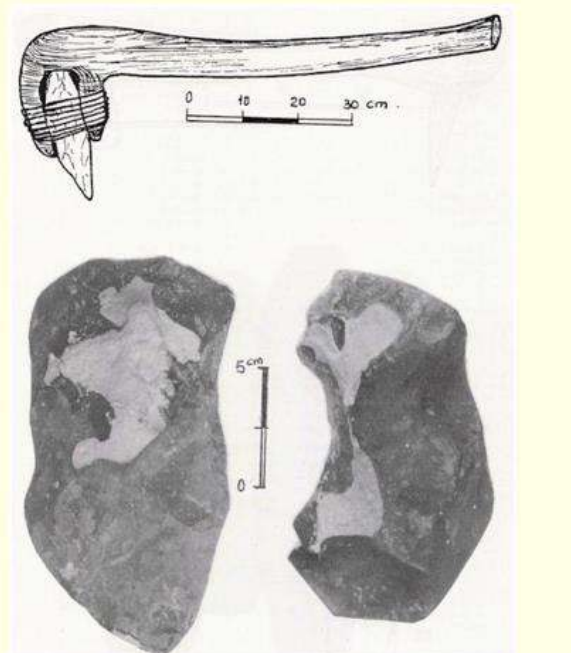
naar buiten te transporteren. Gaandeweg, in die tijd werden ook de eerste kolenmijnen gesloten in Zuid-Limburg, kon er ook delvingsmateriaal en gereedschappen vanuit de staatsmijnen overgebracht naar de vuursteenmijnen. (dankzij de broers Felder) Dit bracht behoorlijke verlichting in het werk en hiermee nam de veiligheid van werken ook toe. Het vrijhakken van de galerijen kon nu met breekhamers, aangedreven door perslucht uitgevoerd, worden. Men had op een gegeven moment zelfs een rolband ter beschikking om mergelpuin naar buiten af te voeren. De tot dan toe gebruikte houten stutten werden vervangen door professionele ijzeren.

Let wel! Al het werk werd door vrijwilligers in hun eigen vrije tijd gedaan en in die begintijd zorgden de vrijwilligers ook voor de funding van dit project. Dwz. gereedschappen en vooral veel tijd en mankracht.

Tijdens het blootleggen van de galerijen werden vele voorwerpen gevonden. M.n. vuursteen hakken. Puntige vuursteen stukken van pakweg een 15 tot 20cm lengte en hertengewei artefacten. Stukken die ook gebruikt werden om mergel (krijt) weg te krabben.

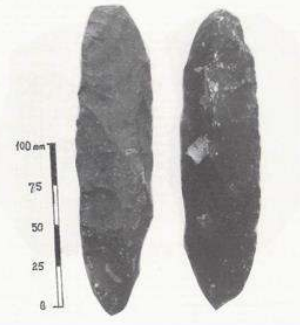
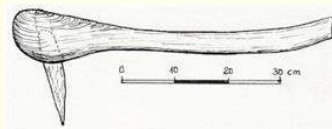
De "Hakken" werden grofweg ingedeeld in driehoekige, vierkantige en bijlvormige uitvoeringen. Later zag men dat de hakken zich ten opzichte van elkaar meer verschilden dan aanvankelijk aangenomen, maar de indeling in de 3 categorieën bleef men gebruiken.

De harde toplaag van de kalksteen werd met deze zware hamerhakken bewerkt. Dit type hak wordt ook wel Kerbschlägel genoemd.

2. Spitshakken

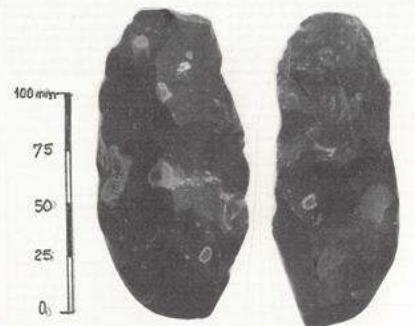
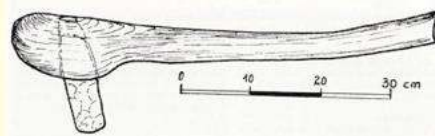
De zachtere kalksteenlagen werden met spitshakken en bijhakken bewerkt. De bijhakken zijn min of meer even breed als dik en een spitse punt.

Enkele vondsten van vuurstenen spitshakken:

3. Bijhakken

De bijhak punten zijn aanmerkelijk breder dan dik en hebben een brede bijlvormige snede.

Vuurstenen bijhak gevonden tijdens de opgravingen in Rijckholt:

Foto Omslag: "noodbrug over de Zuid Willemsvaart bij sluis XI, baileybrug uit 1944" bewerkt door Maria van Neerven

Indien onbestelbaar:

H. Wijnen, Dorpstraat 22, 5711 GP Someren

SPONSORS VAN HEEMKUNDEKRING DE VONDER

BAA, Julianastraat 2, 5721 GL Asten
Bij Willem, Burgemeester Wijnenstraat 15, 5721 AG Asten
Biologische Boerderij Sumiran, Broekstraat 3, 5725 TL Heusden
Driessen Advies & Beheer, Witvrouwenbergweg 12, 5711 CN Someren
Expert Asten, Burg.Ruttenplein 1, 5721 PX Asten
Geboeders van Eijk, Hoogveld 8, 5721 WS Asten
HBtraining BV, Koningsplein 8, 5721 GJ Asten
Van den Heuvel Autoschade, Ommelseweg 46, 5721 WV ASTEN
Holdingmaatschappij Relijn B.V., Broekstraat 4, 5711 CT Someren
Installatietechniek van Eersel B.V., Ommelseweg 57, 5721 WT Asten
Koninklijke Eijsbouts BV, Driehoekstraat 3, 5721 AA Asten
Luke van Leeuwen BV, Prins Bernardstraat 69, 5721 GB Asten
Meeuws-Verspeek Uitvaartverzorging BV, Acaciaweg 26, 5711 CM Someren
MIDAS Winkelcentrum, Markt 10, 5721 GE Asten
P. van der Zanden, Jan vd Diesdunckstraat 17, 5721 VN Asten
PLUS Erik Gorissen, Burg. Ruttenplein 4, 5721 DX Asten
Theo Rongen, Koningsplein 1 F, 5721 GJ Asten
STRK Architecture & Interior Design, Spegelt 36a, 5674 CD Nuenen
Van Golstein Brouwers B.V., Tuinstraat 18, 5721 ZZ Asten
Vlemmix Aanhangwagens BV, Florapark 3, 5721 VH Asten

Vrienden van Heemkundevereniging de Vonder

A.H. Verberne Holding B.V., van den Eijndelaan 60, 5712 BR Someren-Eind
Beblo Arrangementen B.V., Florapark 28, 5721 VH Asten
Dakbedekkingsbedrijf Joan Meeuws, Kommerstraat 38, 5712 XV Someren
Deska Kantoormeubelen & Supplies, Kortijzer 11, 5721 VE Asten
ETB Willem Bos, Trasweg 5, 5712 BB Someren-Eind
F. Leenen Someren Beheer B.V., Dr Eijnattenlaan 28, 5711 AW Someren
Geven Beheer B.V., Wilhelminastraat 44, 5721 KK Asten
Harrie Welten, Kuilvenweg 8, 5712 GX Someren
Hotel Centraal, Wilhelminaplein 3, 5711 EK Someren
Isi & Peggy's Knipperij, Wilhelminaplein 15a, 5711 EK Someren
Isobouw Systems B.V., Kanaalstraat 107, 5711 EG Someren
Larco Foods B.V., Industrielaan 10, 5711 CX Someren
Leenen Steengoed B.V., Vaarselstraat 34, 5711 RE Someren
Notaris van Kaam, Witvrouwenbergweg 8a, 5711 CN Someren
Partycentrum De Platte Vonder, Nieuwendijk 10, 5712 EM Someren-Eind
Verbugt IT, Zagershof 1, 5721 HX Asten
Wijnen Bouw en Service, Dorser 2, 5711 LE Someren